

Başkurdistan Cumhuriyetinde Millî Dil ve Devlet Dili Problemi

Dr. Bekir DEMİR*

Özet: Bu çalışmada, günümüz Rusya Federasyonu'nun, etnik çeşitliliğe sahip federe birimlerindeki (özellikle de millî cumhuriyetlerde) millî dillerin statüsü, Başkurdistan Cumhuriyeti örneğinde incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Başkurdistan, Başkurtça, Devlet Dili, Millî Dil

Giriş

Aralık 1991'de SSCB hukuken ve fiilen son bulunca dünya haritasında ortaya on beş yeni devlet çıktı. Bu devletler için Sovyet sonrası ya da postsovyet dönem olarak adlandırılan ve hala devam eden yeni bir dönem başladı. Bu dönemin en önemli özelliği, bağımsızlıklarını ilan eden bu devletlerde millî ve milletlerarası düzeyde çözüme kavuşturulmayı bekleyen birçok sorunun bulunmasıdır.

SSCB'nin ardından onun en büyük mirasçısı Rusya Federasyonu da, hem SSCB'nin dağılma döneminde, hem de ondan sonraki geçiş döneminde parçalanma tehlikesi yaşamışsa da, 31 Mart 1992'de imzalanan Federal Anlaşma ile toparlanmaya başlamıştır.

1990-1992 yılları arasında Rusya Federasyonu millî cumhuriyetlerinde yaşanan egemenlik ve bağımsızlık ilanları (egemenleşme süreci - *suverenizatsiya*) sırasında bir çok problem ortaya çıkmıştır. Bu problemlerden biri, genelde Rusya Federasyonu'nda, özelde ise cumhuriyetler (21) ve diğer eyaletlerde (49 oblast, 6 kray) yaşayan millî dillerin statüsü ile ilgilidir.

Hangi devlet olursa olsun, millî dillere devlet dili statüsü verilmesi sorunu ele alındığında, dikkate alınması gereken en temel faktörlerden biri, o devlette, devleti oluşturan milletler mozağinin dili ya da dillerinin durumudur.

---

* *Rusya Araştırmaları Uzmanı / ANKARA*
bdemir28@hotmail.com
bdemir@mail.ru

1960'lı ve 1970'li yıllarda Afrika ve Asya kıtalarında bağımsızlıklarını kazanmış bir dizi ülkede ve eski SSCB cumhuriyetlerinde dil problemi, bağımsızlık sonrası yaşanan en önemli problemlerden biri olmuştur. Hatta bu devletlerin bir kısmında bağımsızlık mücadelesi devlet dili statüsü için verilen mücadeleyle başlamıştır. Eski SSCB'nin hakimiyet alanı içerisinde, dil hakkında kanun çıkarılması konusunda ilk girişim Estonya Halk Cephesi tarafından yapılmış ve o zamanki Cumhuriyet Yüksek Sovyeti (Şurası) dil kanununu kabul etmiştir. Diğer cumhuriyetlerde de 1989 yılı süresince ve 1990 yılı başlarında, titüler etnik grubun (sayıca fazla ya da azlığından bağımsız olarak devlete adını veren etnik grup) diline devlet dili statüsü veren benzer kanunlar kabul edilmiştir: Kazakistan Cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev Cumhuriyet Parlamentosu'na, Kazakistan Cumhuriyeti'nde diller hakkında kanunu yeniden inceleme teklifiyle müracat etmiş, Beyaz Rusya (Belarus) Cumhurbaşkanı Aleksandr Lukaşenko, Belarusça ile beraber Rusçaya da devlet dili statüsü verilmesi konusunu referanduma götürmüştür. Moldova'da kabul edilen dil kanunu ile Rusça ve Gagavuzcanın¹ resmî devlet dili statüleri kaldırılarak bu hak sadece Moldova diline tanınmıştır².

Sonuçta, eski Sovyetler Birliği'ne dahil tüm cumhuriyetlerde yerel dilin önceliği politikası izlenmeye başlanmış ve Rusça da dahil olmak üzere diğer diller ikinci plana itilmiştir. Titüler olmayan etnik gruplara karşı takınılan bu ayırıcı tutum bir dizi cumhuriyette çatışmalara ve Rusların ve Rus dili konuşan diğer halkların ülke dışına göç etmesine sebep olmuştur.

Diğer taraftan, daha SSCB dağılmadan, 1990'dan itibaren Rusya içerisindeki özerk cumhuriyetlerde de dil hakkında kanunlar kabul edilmeye başlanmıştır³. 1994'ün sonuna doğru, "Tuva, Çuvaşistan, Kalmukistan, Tataristan, Altay Cumhuriyeti, Buryat, Hakasya ve diğer bazı cumhuriyetlerde benzer kanunlar kabul edilmiş, olmayanlarda da yoğun çalışmalar başlamıştır" (Pigolkin 1994: 162).

Kabul edilen kanunların çoğunda iki dile devlet dili statüsü verilmektedir: Titüler etnik grubun dili ve Rusça. Örneğin 30 Ocak 1991'de kabul edilen "Kalmuk SSC – Halmg Tanç'da Diller Hakkında" Kanun'un 3.maddesine göre "Kalmuk SSC – Halmg Tanç'ın devlet dilleri Kalmukça ve Rusçadır. Kalmuk SSC – Halmg Tanç'da Rusça milliyetler arası iletişim vasıtası olarak kullanılır" (Problemi vozrojeniya kalmıtskogo yazıka 1992: 66-74). Rusçanın zorunlu olduğu istisnai haller dışında iki dilin (Kalmukça ve Rusça) her alanda kullanılması serbesttir. Zorunlu haller: Merkezle (Moskova) yazışmalar, ulaşım konusundaki haberleşme ve yazışmalar, cumhuriyet dışı posta ve telefon yazışmaları ve askeri bölge içerisindeki her türlü iş ve resmî haberleşme ve

yazışma. Bu arada, Rusya Federasyonu dil kanunlarında Rus ordusunda Rusçanın kullanılması hakkında özel bir ifade olmadığını da belirtmek gerekir.

İstisnaları olmakla beraber (Udmurt Cumhuriyeti) 1990-1992 yıllarında cumhuriyetlerin Yüksek Sovyet milletvekilleri, milliyetlerinden bağımsız olarak, Merkez (Moskova) ile mücadelenin sembolü gördükleri diller hakkında kanunlar çıkardılar (Çuvaşistan ve Yakutistan gibi (Sleptsov 1994: 202)).

Bu süreç içerisinde, birçok millî cumhuriyette eğitim alanında farkedilir değişiklikler yaşanmaya başlandı. 1992 yılında, Kabartay-Balkar Cumhuriyeti'ndeki ilkokulların %70'inde millî dillere geçildi (Yazıkovaya situatsiya v sovremennoy Rossii 1992: 15). Başkurdistan'da 1993'ten itibaren okulların 1-9 arasındaki sınıflarda Başkurtça öğretimine başlandı (Nezavisimaya Gazeta 21.07.1993). Tataristan'da Tatarca, Başkurdistan'da Başkurtça yüksek öğrenimin sosyal bilim dallarında kullanılmaya başlandı (Yazıkovaya situatsiya v sovremennoy Rossii 1992: 49). Diğer taraftan millî dillerle basılan gazetelerin, yayın yapan radyo ve televizyonların sayısında önemli bir artış oldu.

Başkurdistan'daki durum

Çok milletli bir devlette yürütülen dil politikasının temel sorunu, millî dillerden birinin ya da birkaçının devlet dili veya resmî dil statüsünde seçimidir. Bu seçimde, herşeyden önce, devlette o dili konuşan gurubun sayısı, siyasi, ekonomik ve sosyal durumu etkili olmaktadır.

1998 itibarıyla nüfusu 4.104.000 (1989'da 3.952.000) olan ve otuzdan fazla etnik gurubun yaşadığı Başkurdistan'da⁴, bugün kanunla (Zakon Respubliki Başkortostan 15 Şubat 1999, N 216-z "O yazıkah narodov Respubliki Başkortostan", Bölüm 1/ m.3/1) belirlenmiş resmî devlet dili Başkurtça ve Rusçadır. Başkurdistan'ın üç temel etnik gurubu – Ruslar, Tatarlar ve Başkurtlardır. Tüm şehir merkezlerinde çoğunluğa sahip Ruslar nüfusun %43'ünü, (1989'da %39,3) Cumhuriyet içerisinde dağınık olarak yaşayan Tatarlar ise nüfusun %24'ünü (1989'da %28,4) oluşturmaktadır (Federalizm 1999: 216; Tişkov vd. 1994). 1980'li ve 1990'lı yıllarda Ufa, Sterlitamak, Salavat, Neftikamsk ve diğer şehirlerdeki sayıları artmasına rağmen, daha çok kırsal kesimde yaşayan Başkurtlar ise nüfusun sadece %23'üne (1989'da %21,9) sahiptirler (bkz. Tablo 1). Tatar nüfusun fazla olması Tataristan ve Başkurdistan cumhuriyetleri arasındaki ilişkilerde gerilimin artmasına sebep olmaktadır.

Tablo 1. Başkurdistan'ın Etnik Yapısı (1989)

Milletler	Nüfus (Bin)	Oran (%)
Başkurtlar	863,8	21,9
Ruslar	1548,3	39,3
Tatarlar	1120,7	28,4
Çuvaşlar	118,5	3
Mariler (Çirmiş)	105,8	2,7
Ukraynalılar	75	1,9
Mordovlar	31,9	0,8
Udmurtlar	23,7	0,6
Beyaz Ruslar	17	0,4
Almanlar	11	0,3
Yahudiler	4,8	0,1
Kazaklar	3,6	0,1

Kaynak: Çislennost naseleniya i nekotoriye sotsialno-demografiçeskiye karakteristiki natsionalnostey Rossiyskoy Federatsii. M., 1992. s. 21-30; İnformatsionniy bülleten Goskomstata. M., 1996. s.33-34.

Yapılan son dört nüfus sayımı sonuçları, Rusya Federasyonu genelinde Başkurtçayı ana dili sayanların oranının arttığını göstermektedir. 1989 yılı itibariyle⁵ %72,6'sı rahat bir şekilde Rusçayı (ikinci dil olarak) kullanabilen Başkurtların, %72,8'i Başkurtçayı (1959'da %62'si), %10,1'i Rusçayı, %17,1'i de Tatarçayı anadil kabul etmektedir (www.peoples.org.ru/bashkir.html). Araştırmalar Rusçayı ana dili kabul edenlerin sayısı sürekli artarken, Tatarçayı ana dil sayanların sayısında azalma olduğunu göstermektedir. Bugün Başkurdistan'da, fiilen Başkurtça-Rusça ikidilliliği ağır basmakla beraber, özellikle köylerde Başkurt-Tatarca-Rusça üç dilliliği yaygındır (Mihaylov vd. 1999: 132).

Bu bağlamda, bugün gündemde olan konu Başkurtça ve Rusça ile beraber Tatarçaya da resmî dil statüsü verilmesi hususudur. Başkurtların hem Tataristan'da ve hem de Başkurdistan'da Tatarlar tarafından asimile edildiklerini savunan Başkurt millî hareketlerinin temsilcileri, hem Tatarçaya resmî dil statüsü verilmesine karşı çıkmaktalar, hem de bu konudaki kararsız tutumundan dolayı Cumhurbaşkanı M. Rahimov'u eleştirmektedirler. Millî-Kültürel Merkez "Ak Tirma" Başkan Yardımcısı R. Sultanov'un, şu demeci, bu duru-

mu en açık biçimde özetlemektedir: “Biz burada üçüncü devlet dili kabul edemeyiz ve Tataristan’ın şubesi olamayız”

(<http://www.memo.ru/hr/discrim/bashkir/Chapter14.htm>, Mayıs 1997).

Başkurdistan Cumhuriyeti’nde millî dillerin statüsü konusunda resmî ve entelektüel boyutta birçok çalışma yapılmıştır. Hatta, yukarıda ifade edilen süreçte ortaya çıkan diğer problemler hakkında, millî dillerin statüsü hakkında yazılan makale kadar çalışma yapılmamıştır. Bununla birlikte, çalışmaların çoğunun ortak özelliği yüzeysel, “ismarlama” nitelik taşımaları, dil problemini doğrudan etkileyen ve onunla bağlantılı etnodemografik, etnik-dilsel ve sosyo-ekonomik duruma ilişkin kapsayıcı analizden mahrum olmalarıdır. Özellikle Başkurt dilli basında yazarlar, sadece Başkurtçaya devlet dili statüsü verilmesinin gerekliliğini “ışpat” etme gayreti içindedirler.

Yapılan araştırmalar, Başkurdistan nüfusunun çoğunluğunun, genelde farklı dillere karşı sabırlı olduğunu, özelde ise devlet dili olarak iki dile (Başkurtça ve Rusça) onay verdiklerini göstermektedir (bkz. Tablo 2).

Başkurdistan devlet çalışanları, kanuna uygun olarak, hangi dil (diller)i serbestçe kullanmalıdır

Tablo 2. (Cumhuriyet çapında yapılan etno-politik anket verileri, %)

Milliyet	Sadece tek dile			İki dile			Üç dile	Söylenmesi zor
	Başkurtça	Tatarca	Rusça	Baş. + Rus.	Tat. + Rus.	Baş.+Tat.		
Başkurtlar	5,5	—	4,4	56,8	—	—	24,1	8,1
Tatarlar	1,3	—	7,7	25,5	7,4	—	45,3	10,3
Ruslar	—	—	26,9	42,3	—	—	17,3	12,5

Kaynak: Goboglo M.N., *Başkörtostan i Tatarstan: Paralleli etnopolitiçeskogo razvitiya: Oçerk 1. Plodi suverenizatsii*. Moskova, 1994. s. 27.

Tablo 2’ye göre, ankete katılanların çoğunluğu (Başkurtların %56,8’i, Tatarların %25,5’i ve Rusların %42,3’ü) devlet aygıtında iki dilliliği mümkün görmektedir. Tatarların %45,3’ü Başkurdistan’da dil sorununun en iyi çözüm yolunun üç dile (Başkurtça, Rusça, Tatarca) devlet dili statüsü kazandırılması olduğu görüşündedir. Başkurdistan’da yaşayan Ruslardan bir kısmı, Başkurdistan Cumhurbaşkanlığı adayları ve devlet memurları için Rusça ve

Başkurtça sınavlarının gerekli olduğunu savunmaktadır⁶. Bununla birlikte, bir dizi millî cemiyet temsilcisi, sadece Başkurtçaya devlet dili statüsü verilmesinin Başkurt olmayan halka karşı ayrımcılık yaratacağı görüşündedir.

Başkurdistan'daki etnik yapılanmaya ve millî dillerin dağılımına bakıldığında karşımıza şöyle bir tablo çıkmaktadır: Yukarıda da belirtildiği gibi, Başkurdistan'daki etnik ve etnik-dilsel yapısının özelliği, cumhuriyete adını veren halkın, cumhuriyet nüfusu içerisinde Ruslardan ve Tatarlardan sonra üçüncü sırada yer almalarıdır. 1989 nüfus sayımı verilerine göre, Başkurdistan nüfusunun %45'i Rusça, %31'i Tatarca⁷, %16,5'i Başkurtça ve %7,5'i diğer dilleri konuşmaktadır. Bu oranlardan hareketle, bu üç milletin temsilcileri (siyaset adamları, yazarlar vs.) cumhuriyetin en fazla nüfusa sahip üç halkının diline devlet dili statüsü verilmesi gerektiği görüşünü gündeme getirmektedirler.

Başkurdistan'daki etnik-dilsel yapıya etki eden bir diğer faktör de Cumhuriyetteki 54 idarî rayonun (bölgenin) kendine özgü yapısıdır. Nüfusun yarısı ve daha fazlasını Başkurtların oluşturdukları rayonların sayısı on üçtür. 15 rayonda ise nüfusun yarısını ve daha fazlasını Tatarlar oluşturmaktadır. Ancak, Başkurdistan'ın batı ve kuzey-batısında yer alan ve Başkurtların çoğunlukta olduğu dört rayonda, birçok Başkurt Tatarca'yı anadili kabul etmektedir. Örneğin, nüfusun %29'u Tatarlardan oluşan Yanaul Rayonunda yaşayan 17.611 Başkurttan 13.480'i (%76,5), nüfusunun üçte biri Tatarlardan oluşan İlişev Rayonu'ndaki Başkurtların %96,4'ü Tatarca'yı anadil kabul etmektedir. Nüfusun %21,1'i Tatar olan Tatışlin Rayonunda Başkurtların %88'i Tatarca'yı anadilleri saymaktadırlar. Pekin Rayonunda ise Tatarca konuşanların oranı %61'dir (Safin 1998: 180).

Başkurdistan'daki 19 rayonda Tatar ve Tatarca konuşan nüfus üstünlüğe sahipken, sadece 10 rayonda Başkurt dilli nüfus çoğunlukta. Tatarcanın hakim olduğu rayonlarda (6 tane) Tatarca, Başkurtçanın hakim olduğu rayonlarda ise Başkurtçanın tek resmî dil statüsüne sahip olması gerektiği ileri sürülmektedir. Fakat bununla birlikte, bu rayonların bir kısmında diğer milliyet mensupları da ehemmiyetli bir sayıya sahiptirler. Bu nedenle kendi dillerinin rayon seviyesinde resmî statüde olmasını talep etme hakları olduğunu ileri sürmektedirler. Örneğin, Başkurtların %57'lik çoğunluğa sahip oldukları Ak Nehir (Belorets) Rayonunun %36,3'ünü Ruslar oluşturmaktadır. Haybullin Rayonunda Başkurtlardan (%66) başka %23,4 oranında Rus yaşamaktadır. Meçetlin Rayonunda nüfus oranları %51,4 Başkurt, %29,8 Tatar ve %17,9 Rus şeklindedir. Salavat Rayonunda ise %28,9 oranında Tatar ve %17,9 Rus nüfus mevcuttur (Safin 1998: 182). Ayrıca, Cumhuriyet içerisinde dağınık yerleşmiş

olsalar da Çuvaşlar, Mariler, Udmurtlar ve Mordovlar, yoğun olarak yaşamaktadırlar.

Rusların nüfusun yarısından fazlasını oluşturdukları rayonlar dört tanedir. Cumhuriyetin 6 rayonunda da sayı itibariyle birinci sırada yer almaktadırlar.

Başkurdistan şehirlerinin (21 tane) büyük bir kısmında ise Ruslar çoğunlukta-
dır. Şehirlerden on birinde Ruslar nüfusun yarısına veya yarıdan fazlasına
sahiptirler. İki şehirde – Tuymaz ve Dürtüli – nüfusun yarıdan fazlası Tatar-
dır. Üç tanesinde – Neftekamsk, Oktyabr ve Yanaul – Tatarlar ve Tatar dilli
halk birinci sırada yer almaktadır. Başkurtlar ise sadece Baymak şehrinde
çoğunluğa sahiptirler.

Az sayıda olmalarına rağmen millî azınlıkların dillerinin resmî dil statüsüne
yükseltildiğini milletlerarası tecrübe göstermektedir. Dilin statüsü proble-
minin demokratik çözümünün bir örneği Finlandiya'dır. Nüfusunun
%5'inden biraz fazlasını İsveçlilerin oluşturduğu bu İskandinav ülkesinde,
İsveç dili resmî dil statüsündedir. İsviçre'de üç dil (Almanca, Fransızca ve
İtalyanca) devletin resmî dili statüsündedir. Bu dilleri konuşanların toplam
nüfusa oranı sırayla %65, %18 ve %12'dir. Lihtenştayn, Avusturya ve
Lüzenburg'da Almanca resmî dil statüsündedir. Bu örnekleri çoğaltmak
mümkündür. Başkurdistan'da ise Tatarcaya resmî dil statüsü verilmesi fikri,
Tatarcanın komşu Tataristan'da resmî ya da devlet dili olmasına gönder-
mede bulunularak, reddedilmektedir.

Sonuç olarak, bugün Başkurdistan'da nüfusun %45'i Rusça, %31'i Tatarca,
%16,5'i Başkurtça ve %7,5'i diğer dilleri konuşmaktadır. Başkurdistan şartla-
rıyla benzer etnik-dilsel durum, Rusya Federasyonu'nun diğer bölgelerinde de
gözlenmektedir. Buralarda da hala yaşayan dillerin hukukî statüleri çözüme
kavuşturulamamıştır. Asırlar boyunca şekillenmiş etnik-dilsel duruma ilişkin
problemlere yönelik volontarist çözüm denemeleri, sadece Başkurdistan'daki
değil İdil-Ural bölgesindeki etnopolitik durumda düzeltilemez istikrarsızlıklara
sebep olabilir. Diğer taraftan bu bölgede yaşayan birçok millet için (Çuvaş,
Mari, Udmurt, Mordov), özellikle de Başkurdistan'ın batı ve kuzey-batı
rayonlarında Tatarca milliyetler arası iletişim dili olmuştur. Bu hususun gözden
kaçırılmaması gerekir. Bu nedenle Başkurdistan şartlarında dillerin statüsü
sorununun çözümünde, cumhuriyetin tüm halklarının talepleri dikkate alınma-
sı, zorunluluk arz etmektedir.

Kaynakça

- Çislennost naseleniya i nekotorye sotsialno-demografiçeskiye harakteristiki natsionalnostey Rossiyskoy Federatsii*. Moskva 1992.
- Federalizm*. 1999. № 4 (16).
- GOBOGLO M.N. (1994), *Başkortostan i Tatarstan: Paralleli etnopolitiçeskogo razvitiya: Oçerk 1. Plodi suverenizatsii*. Moskva
- İnformatsionnyy bülleten Goskomstata. Moskva 1996.
- İzvestiya Başkortostana*. 19.05.1998.
- MİHAYLOV V.A. (Otv.red) *Çto mujno znat o narodah Rossii. Spravoçnik dlya gosudarstvennih slyjaşih*. Moskva, Nauçno-izdatelskiy tsentr “Skriptoriy”, İnformatsionno-izdatelskoye agentstva “Russkiy mir”, 1999.
- Nezavisimaya Gazeta*, 21.07.1993
- PİGOLKİN A.S. (1994) “Zakonodatelnoe regulirovanie yazikovih problem v Rossiyskoy Federatsii”, *Yazikoviyе problemi Rossiyskoy Federatsii i zakoni o Yazıkah*, Moskva
- Problemi vozrojdeniya kalmitskogo yazıka*, Elista, 1992.
- SAFIN F.G. (1998), “Osobennosti etnoyazıkovoy situatsii v natsionalnih respublikax Rossiyskoy Federatsii (Na primyere Respubliki Başkortostan)”, *Predstavitel'naya Vlast* (Spetsialnyy vipusk Po materialam nauçnoy konferentsii “Mnogonatsionalnaya Rossiya: istoriya i sovremennost”), Moskva
- SLEPTSOV P.A. (1994), “K novomu etapu yazıkovoy politiki i yazıkovogo stroitelstva v Respublike Saha (Yakutiya)”, *Yazikoviyе problemi Rossiyskoy Federatsii i zakoni o yazıkah*, Moskva
- TİŞKOV V.A. (Gl.red.) (1994), *Narodi Rossii: entsiklopediya*. Moskva
- Yazıkovaya situatsiya v sovremennoy Rossii*, (1992), Moskva
- Yazıkovaya situatsiya v sovremennoy Rossii*, (1992), Moskva
- Zakon Respubliki Başkortostan* 15 Şubat 1999, N 216-z “O yazıkah narodov Respubliki Başkortostan”, (Bölüm 1/ m.3/1).
- <http://www.bashedu.ru/encikl/maintitle.htm>
- <http://www.memo.ru/hr/discrim/bashkir/Chapter14.htm> Beseda s R. Sultanovim, zam. Predsedatela başkirkского natsionalno-kulturnogo tsentra “Ak Tirma” (Mayıs 1997).
- <http://www.peoples.org.ru/bashkir.html>

AÇIKLAMALAR

- ¹ Gagavuzlar, Moldova nüfusunun sadece %3,8'ini (160 bin kişi) oluşturmaktadır.
- ² Bu karar, Moldova'da yaşayan Ruslar ve Gagavuzları, Moldova'dan bağımsız cumhuriyetler ilan etmeye kadar varan aşırı kararlar almaya itmiştir.
- ³ 25 Ekim 1991'de B.N. Yeltsin "RSFSC Halklarının Dilleri Hakkında Kanun"u imzalar, aynı gün henüz varlığı sona erdirilmemiş olan RSFSC Yüksek Sovyeti, adı geçen Kanunun yürürlüğe girmesi hakkında kararname ve "Rusya Halklarının Dilleri Deklarasyonu"nu kabul eder. Bu kanun hala yürürlüktedir. Ancak 2002 yılında kanunun bazı maddelerinde değişiklikler yapılarak, "Rusya Federasyonu devlet dili ve RF cumhuriyetlerinin devlet dillerinde kiril alfabesi (Rus alfabesindeki harfler) kullanılacaktır" hükmü getirilmiştir.
- ⁴ 143.600 km² yüzölçümü olan Başkurdistan, Rusya Federasyonu'nun Ural ekonomik Bölgesi (*Uralskiy ekonomiçeskiy rayon*) ve Volga Boyu Federal Bölgesi (*Privoljskiy federalnıy okrug*) içerisinde yer almakta, 54 idarî rayon, 21 şehir, 40 köy-kent (*posyölok*) ve 929 köy idaresinden oluşmaktadır.
- ⁵ 1989'da tüm Başkurt nüfusu 1.449.462'dir. Bunlardan 1.345.300'ü Rusya Federasyonu'nda yaşamaktadır. Başkurtların % 59,6'sı (863,800) kendi cumhuriyetleri Başkurdistan'da yaşamaktadır. Ayrıca Rusya Federasyonu'nun Çelyabinsk, Orenburg, Perm, Sverdlovsk, Kurgan ve Tümen oblastlarında, Kazakistan'da (41.800), Özbekistan'da (34.800), Ukrayna'da (7.400), Tacikistan'da (6.800), Türkmenistan'da (4.700) ve Kırgızistan'da (4.000) Başkurt nüfus yaşamaktadır.
- ⁶ Başkurdistan Anayasası'nın 92. maddesi cumhurbaşkanı adayının Başkurtça ve Rusça bilmesi şartını getirmektedir. Ancak 1998 Başkanlık seçim kampanyası esnasında Rusya Devlet Duması'ndan bazı milletvekillerinin başvurusuyla Rusya Federasyonu Anayasa Mahkemesi Başkurdistan Anayasası'nın bu hükmünün değiştirilmesini kararlaştırmıştır. Postanovleniye konstitutsionnogo Suda Rossiyskoy Federatsii ot 27.04.1998. "Po delu o proverke konstitutsionnosti otdelnıh polojeniy çasti pervoy stati 92 Konstitutsii Respubliki Başkörtostan, çasti pervoy stati 3 Zakona Respubliki Başkörtostan "o prezidente Respubliki Başkörtostan" (v redaktsii ot 28.08.1997) i statey 1 i 7 zakona Respubliki Başkörtostan "O vıborah Prezidenta Respubliki Başkörtostan", *İzvestiya Başkörtostana*. 19.05.1998.
- ⁷ Başkurdistan'da yaşayan 863.800 Başkurttan 178 binden fazlası, yani % 20,7'si Tatarca'yı ana dilleri olarak kabul etmektedir.

Problem of the National and State Language in Republic of Bashkortostan

Dr. Bekir DEMİR*

Abstrac: In this work are considered the status of national languages in many national subjects of the Russian Federation (especially in national republics), by the example of Republic of Bashkortostan.

Key words: Bashkortostan, National language, State language, Bashkir Language

---

* *Specialist of Searches on Russia / ANKARA*
bdemir28@hotmail.com
bdemir@mail.ru

